

Část I. – EU a financování rozvoje lidských zdrojů

1. Obecný úvod do problematiky

Na úplný úvod trochu nezbytné historie a teorie pro pochopení celé problematiky a jejího kontextu...

V červnu 1997 v Amsterdamu podepsali představitelé EU tzv. **Amsterdamskou smlouvu**, která novelizovala předchozí smlouvu o Evropské unii (tzv. Maastrichtskou smlouvu). Tento klíčový dokument mimo jiné upřesnil cíle EU, mezi něž zařadil také vysokou úroveň zaměstnanosti a posilování ekonomické a sociální soudržnosti.

Smlouva o EU (Amsterdamská) čl. 2/ex-čl. B Cíle

„Úkolem Společenství je ... podporovat harmonický, vyvážený a trvale udržitelný rozvoj hospodářského života, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, rovné zacházení s muži a ženami, ... zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářskou a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.“

Sociální politika a politika zaměstnanosti

Dalším významným krokem – označovaným za nejzávažnější rozhodnutí

Amsterdamské smlouvy – bylo začlenění ustanovení o zaměstnanosti jako samostatné hlavy (hlava VIII) a upřesnění podpory zaměstnanosti v Maastrichtské smlouvě z roku 1992 – v části (hlavě) věnované sociální politice.

Zájem o sociální politiku se začal zvyšovat s postupným vytvářením jednotného vnitřního trhu, kdy se začala objevovat některá sociální rizika:

- obava ze ztráty pracovních míst
- snížení dosažených sociálních standardů
- migrace pracovní síly do vyspělých zemí

Se sociální politikou je neoddělitelně spojená politika zaměstnanosti, která se po doplnění Pro další rozvoj v této oblasti bylo klíčové zasedání Evropské rady v Lisabonu v březnu 2000, kde došlo k vytyčení nového strategického cíle a de facto k propojení hospodářské politiky se sociální politikou a politikou zaměstnanosti v jedinou tzv. **lisabonskou strategii**.

Unie si vytyčila nový strategický cíl pro příští desetiletí: stát se nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější, na znalostech založenou, ekonomikou na světě, schopnou

stálého ekonomického růstu s více a lepšími pracovními místy a větší sociální soudržností.

Pro dosažení tohoto cíle bude mimo jiné zapotřebí modernizovat evropský sociální model, investovat do lidí a bojovat proti vylučování ze společnosti.

Evropská strategie zaměstnanosti

Ustanovení o zaměstnanosti v Amsterdamské smlouvě na jedné straně potvrdilo primární odpovědnost členských států za návrh a provádění politiky zaměstnanosti, na druhé straně poskytlo právní základ pro strategický rámec koordinace politiky zaměstnanosti v Evropské unii.

*Čl. 125 Smlouvy o EU – Koordinovaná strategie zaměstnanosti
„Členské státy a Společenství pracují ... na rozvoji koordinované strategie zaměstnanosti a zejména na podpory kvalifikace, výchovy a flexibility pracovníků a pracovních trhů a jejich přizpůsobivosti požadavkům hospodářské změny tak, aby dosáhly cílů...“*

Následující zasedání Evropské rady v listopadu 1997 v Lucemburku bylo plně věnováno zaměstnanosti. Výsledkem bylo iniciování tzv. **Evropské strategie zaměstnanosti** (ESZ), která propojuje evropskou hospodářskou politiku, doprovázenou stabilitou

a růstem, s konkrétní činností při vytváření pracovních míst. Představitelé členských zemí se dohodli na společných cílech politiky zaměstnanosti – „**čtyřech pilířích** Evropské strategie zaměstnanosti“:

- **zaměstnatelnost** (*employability*)
- **podpora podnikání** (*entrepreneurship*)
- **adaptabilita** (*adaptability*)
- **rovné příležitosti** (*equal opportunities*)

Každoročně vydává Evropská komise **směrnice pro zaměstnanost** – určitý návod, jak mají členské státy uvádět Evropskou strategii do života. Směrnice pokrývají oblast všech čtyř pilířů ESZ. V souladu se směrnicemi členské státy každoročně vypracovávají **Národní akční plány pro politiku zaměstnanosti**, ve kterých popisují cesty k dosažení cílů uvedených ve směrnicích. V rámci zpětné vazby Komise každoročně tyto dokumenty vyhodnocuje, porovnává a doporučuje kroky pro další období.

Hospodářská a sociální soudržnost

S postupující integrací – především s orientací na vytvoření jednotného vnitřního trhu – byl vytčen cíl posilovat hospodářskou a sociální soudržnost, především prostřednictvím strukturálních fondů.

*Smlouva o EU (Amsterdamská):
Hlava XVII – článek 158/ex-
čl. 130a*

„Na podporu svého celkového harmonického rozvoje Společenství rozvíjí a sleduje činnosti vedoucí k posilování jeho hospodářské a sociální soudržnosti.

Společenství usiluje zejména o snižování rozdílů mezi úrovněmi rozvoje různých regionů a zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů a ostrovů, včetně venkovských oblastí.“

Článek 159/ex-čl. 130b

„...Společenství také podporuje dosažení těchto cílů prostřednictvím strukturálních fondů...(…Evropský sociální fond, …)“

V roce 1988 bylo přijato rozhodnutí spojit regionální politiku s částí sociální a zemědělské politiky do tzv. **politiky hospodářské a sociální soudržnosti (strukturální politika)**. Současně byly stanoveny cíle této politiky pro období 1989 – 1993.

Strukturální politika je koncipovaná jako tzv. **komunitární (koordinovaná) politika**. To v praxi znamená, že realizace samotné regionální politiky spočívá na členských státech, zatímco koordinace a harmonizace náleží do nadnárodní působnosti – tedy působnosti orgánů Evropské unie.

1.1 Strukturální fondy EU

Strukturální fondy, jak už bylo zmíněno, jsou nástrojem k dosahování ekonomické a sociální soudržnosti (koheze) Evropské unie. Prostředky z těchto fondů jsou určeny na pomoc méně rozvinutým regionům, regionům potýkajícím se strukturálními problémy a na podporu adaptace a modernizace politik a systémů vzdělávání, odborné přípravy zaměstnanosti.

System strukturálních fondů

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)

Podporou rozvoje a strukturálních změn fond pomáhá odstraňovat zásadní problémy v zaostávajících regionech a v upadajících průmyslových oblastech. Financuje investice do infrastruktury, vytváření pracovních míst, podporuje místní rozvoj, zaměstnanost, malé a střední podnikání v problémových regionech, vědu a výzkum.

Evropský sociální fond (ESF)

Fond se zaměřuje na boj s nezaměstnaností, rozvoj lidských zdrojů a na podporu integrace na trhu práce – pomáhá nezaměstnaným a znevýhodněným skupinám zapojit se do pracovního procesu.

Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond (EAGGF)

Do systému strukturálních fondů je zahrnuta pouze podpůrná sekce, která poskytuje podporu modernizaci

a zlepšování struktury aktivit v zemědělství a na venkově.

Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG)

Tento nástroj se zaměřuje na podporu rybolovu a modernizaci rybářského průmyslu.

Dodatek: Kohezní fond

Kohezní fond (Fond soudržnosti)

V roce 1993 Maastrichtská smlouva založila Kohezní fond neboli Fond soudržnosti – nástroj solidarity, který pomáhá slabším zemím splnit kritéria pro vstup do Hospodářské a měnové unie, tzv. maastrichtská kritéria.

Pomoc směřuje do oblasti dopravní infrastruktury a životního prostředí a poskytuje se zemím, jejichž hrubý národní produkt (HNP) na obyvatele je nižší než 90% průměru EU – v současné době Irsku, Portugalsku, Řecku a Španělsku.

Přestože pomoc poskytovaná z Kohezního fondu doplňuje pomoc ze strukturálních fondů, existují zde určité rozdíly.

Kohezní fond (Fond soudržnosti):

- poskytuje pomoc danému státu na národní úrovni (pomoc ze strukturálních fondů je většinou určena úrovni regionální)
- financuje přímo přesně definovaný projekt (na rozdíl od financování programu, který připravuje členský stát u SF)

- financuje „velké infrastrukturální projekty“ v oblasti životního prostředí a dopravy (minimálně 10 miliónů eur)

Při financování strukturálních operací nesmí docházet k překrývání pomoci z Kohezního fondu a ze strukturálních fondů.

1.2 Principy strukturální politiky

Fungování strukturální politiky EU a poskytování strukturální pomoci je postaveno na několika základních principech, které se odrážejí v programové a právní úpravě celého procesu poskytování pomoci. Proto na ně bude čtenář doslova narážet na každém kroku.

Princip programování

Právní předpis definuje programování jako „proces organizování, rozhodování a financování, uskutečňovaný v řadě fází, s cílem provádět na víceletém základě společnou akci Společenství a členských států zaměřenou na dosažení stanovených cílů regionální politiky“. V zásadě jde o to, že pomoc se realizuje na základě víceletých a víceoborových programů, pro které se zpracovávají programové dokumenty. Výsledkem je vzájemně integrovaný programový celek uskutečňovaný v dlouhodobějším horizontu.

Princip koncentrace (zásada koncentrace úsilí)

Smyslem této zásady je soustředit nejvíc prostředků do regionů s nejvážnějšími problémy, ale pouze na předem definované cíle. Účelem je realizovat menší množství větších projektů (od kterých se očekává největší přínos), čímž se kromě většího efektu a větší viditelnosti dosahuje i snadnějšího a přehlednějšího monitorování a kontroly.

Princip partnerství

Princip partnerství zahrnuje úzkou spolupráci mezi Evropskou komisí a odpovídajícími orgány na národní, regionální a místní úrovni, určenými každým členským státem pro všechny etapy implementace opatření od přípravy až po realizaci. Má rovinu *vertikální* (partnerství mezi Evropskou komisí, členským státem a regionem) a *horizontální* (partneři na úrovni členského státu nebo regionu). Tím se spolupráce rozšířila i na orgány a osoby, které nejsou přímou součástí implementačních struktur (regiony, města, obce, vzdělávací instituce, soukromé subjekty apod.), aby bylo zajištěno, že se na konkrétním rozdělení prostředků budou podílet i samotní příjemci.

Uplatňuje se zde **zásada subsidiarity**, tedy realizace na nejvhodnější územní úrovni, přičemž celková odpovědnost zůstává na

členském státu, a **zásada rovnoprávnosti mezi muži a ženami**.

Princip adicionality (doplňkovosti)

Pomoc EU má doplňovat, respektive posilovat prostředky příjemce pomoci. Právě finanční zainteresování příjemce má vést k vyšší efektivitě a zodpovědnosti při využívání poskytnutých prostředků. Poměr mezi národními a unijními prostředky musí dosáhnout stanovené minimální hranice. Národní prostředky ale mohou pocházet z různých zdrojů.

Princip monitorování a vyhodnocování

Jedná se o průběžné sledování a vyhodnocování využívání prostředků ze zdrojů Společenství, a to ve všech fázích procesu (z hlediska věcného i finančního):

- předběžné hodnocení (ex ante)
- průběžné hodnocení (interim)
- následné hodnocení (ex post)

Existují i další principy – ve stále větší míře se prosazují zejména **princip solidarity** a **princip subsidiarity**.

1.3 Územní členění – územní jednotky NUTS

Evropský statistický úřad Eurostat zavedl v roce 1988 klasifikaci územních jednotek NUTS – La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques (Nomenclature of Territorial Units for Statistics).

- poskytování pomoci ze strukturálních fondů takto definovaným jednotkám, které spadají pod jednotlivé Cíle strukturální politiky

Tato klasifikace je určena pro:

- sběr, přípravu a harmonizaci regionálních statistik členských států EU
- sociálně-ekonomickou analýzu regionů a určování dopadů regionální politiky v rámci EU

Územní členění v České

republice – regiony soudržnosti

V České republice bylo vytvořeno osm regionů soudržnosti (NUTS II), které zahrnují jeden až tři samosprávné kraje (NUTS III).

Tabulka: Regionální uspořádání v České republice podle klasifikace NUTS

NUTS I (1)	NUTS II (8) regiony soudržnosti	NUTS III (14) kraje
Česká republika	Praha	Praha
	Střední Čechy	Středočeský kraj
	Severozápad	Ústecký kraj
		Karlovarský kraj
	Jihozápad	Plzeňský kraj
		Jihočeský kraj
	Severovýchod	Liberecký kraj
		Královéhradecký kraj
		Pardubický kraj
Jihovýchod	Vysočina	
	Jihomoravský kraj	
Střední Morava	Olomoucký kraj	
	Zlínský kraj	
Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj	

Zdroj: Národní rozvojový plán 2002

1.4 Formy pomoci

Ze strukturálních fondů mohou být v současném plánovacím období (2000 – 2006) financovány tři druhy pomoci (stejně jako v minulém období), a to:

- **iniciativy členských států**
(na základě jimi předložených rozvojových plánů a programů)
- **iniciativy Společenství**
- **inovační opatření a opatření technické pomoci**

1.4.1 Cíle

Strukturální fondy, ale i jiné stávající finanční nástroje se soustřeďují na určité, předem definované oblasti, a přispívají tak k dosažení tzv. **prioritních cílů (Cílů)**. Pro každé programovací období Unie určuje Cíle, na něž se finanční pomoc z prostředků Unie zaměřuje.

Evropská unie formuluje cíle regionální (po roce 1988 strukturální) politiky takto:

Činnost Společenství prováděná prostřednictvím strukturálních fondů, Fondu soudržnosti, Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EAGGF), sekce pro záruky, Evropské investiční banky (EIB) a jiných stávajících finančních nástrojů podporuje dosažení obecných cílů stanovených v článcích 158 a 160 Smlouvy. Strukturální fondy, EIB a jiné stávající finanční nástroje přispívají vhodným způsobem k dosažení těchto tří prioritních Cílů:

1. povzbuzování rozvoje a strukturálních změn regionů, jejichž rozvoj zaostává, dále jen Cíl 1
2. podpora hospodářské a společenské přeměny oblastí, jež čelí strukturálním obtížím, dále jen Cíl 2
3. podpora přizpůsobování a modernizace politik a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti, dále jen Cíl 3; tento cíl poskytuje finanční pomoc regionům, na které se nevztahuje Cíl 1, a stanoví politický rámec všech opatření pro podporu lidských zdrojů na vnitrostátním území, aniž jsou dotčeny specifické charakteristiky regionu

Cíle současného období (2000 – 2006)

Pro současné sedmileté programovací období byly stanoveny tři Cíle (namísto původních šesti).

Cíl 1 – Povzbuzování rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů

Tento Cíl se obecně označuje jako „podpora zaostávajících regionů“. Do něj mohou být zařazeny regiony úrovně NUTS II, ve kterých hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele je menší než 75 % průměru členských zemí EU. Pomoc se také vztahuje na odlehlé regiony (francouzská zámořská území, některé ostrovy) a řídké zalidněné regiony (oblasti původně spadající pod Cíl 6 – Rozvoj řídké zalidněných regionů, tedy oblasti Finska a Švédska).

Cíl 2 – Podpora strukturálně postižených regionů

Do tohoto Cíle jsou zařazeny oblasti bývalých Cílů 2 a 5b. Týká se čtyř skupin regionů:

- oblastí, ve kterých dochází k hospodářským a sociálním změnám v sektoru průmyslu a v sektoru služeb
- venkovských oblastí, které pro nedostatek ekonomické diverzifikace značně upadají
- městských oblastí, které se dostaly do potíží v důsledku ztráty ekonomických aktivit
- oblastí závislých na rybolovu, které procházejí depresí

Počet obyvatel všech regionů (z celé Unie), které spadají pod tento Cíl, nesmí překročit 18% celkového počtu obyvatel EU, přičemž každý členský stát má stanovený svůj limitní počet obyvatel.

Každá oblast může být zahrnuta buď pod Cíl 1, nebo pod Cíl 2. Seznam regionů oprávněných žádat pomoc pro Cíle 1 a 2 pro plánovací období 2000 – 2006 vypracovává Komise.

Cíl 3 – Podpora přizpůsobování a modernizace politik a systémů vzdělávání, školení a zaměstnanosti

Záměrem tohoto cíle je rozvíjet aktivity týkající se lidských zdrojů, zejména prostřednictvím Evropského sociálního fondu (ESF). Jde zejména o to, aby se

členskými státy pomohlo přizpůsobovat a modernizovat jejich systémy vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti. Trhy práce by se měly modernizovat v souladu s víceletými plány zaměstnanosti a novou hlavou o zaměstnanosti, včleněnou do Amsterdamské smlouvy.

Tento cíl se vztahuje na celé území EU, mimo regionů spadajících pod Cíl 1.

Zařazení regionů soudržnosti podle cílů v České republice

Předpoklady pro zařazení pod Cíl 1 splňují všechny regiony NUTS II v České republice s výjimkou Prahy, která výrazně převyšuje průměr EU. Praha by ale měla čerpat pomoc pod Cílem 2 a 3.

Přechodná pomoc

Aby v regionech, které v předchozím období spadaly pod dnešní Cíl 1 a 2 a nesplňují současná kritéria, nedošlo k náhlým šokům, dostávají i nadále přechodnou podporu, která se postupně snižuje.

Míra spolufinancování

Míra spolufinancování projektu ze strukturálních fondů závisí na tom, pod který Cíl spadá. Obecně platí, že v případě Cíle 1 maximální míra spolufinancování z prostředků EU činí 75 % celkových nákladů (pokud má členský stát navíc nárok na podporu z Kohezního fondu, je tento podíl 80 – 85 %); u ostatních cílů maximálně 50 % nákladů. Pokud

tyto investice vytvářejí příjmy, je podíl Unie výrazně nižší.

1.4.2 Iniciativy Společenství

Iniciativy Společenství jsou **speciálním nástrojem** strukturální politiky k **řešení specifických problémů dotýkajících se celého území EU**, které doplňují jiné programy nebo usnadňují jejich implementaci. Tyto iniciativy vyhláší a řídí Evropská komise z Bruselu, která dává první podnět, teprve následně je projedná s dotyčným členským státem.

Iniciativy Společenství v současném období (2000 – 2006)

EQUAL: nadnárodní spolupráce při prosazování nových prostředků v boji proti všem formám diskriminace a nerovnosti na trhu práce

INTERREG III: podpora přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce

URBAN: hospodářská a sociální obnova městských oblastí postižených krizí

LEADER+: rozvoj venkova

Česká republika se v současné době účastní iniciativy EQUAL a INTERREG III.

1.4.3 Inovační akce a technická pomoc

Inovační opatření jsou výlučně v pravomoci Komise (nezakládají se na dohodě mezi Evropskou komisí a členským státem). Jejich význam spočívá v **inovačním přínosu** – iniciují pilotní projekty a studie pro nové politiky, zdokonalují nakládání s finančními prostředky a pomáhají odhalovat nové možnosti.

1.5 Financování a rozpočet

Strukturální pomoc tvoří přibližně třetinu společného rozpočtu Společenství

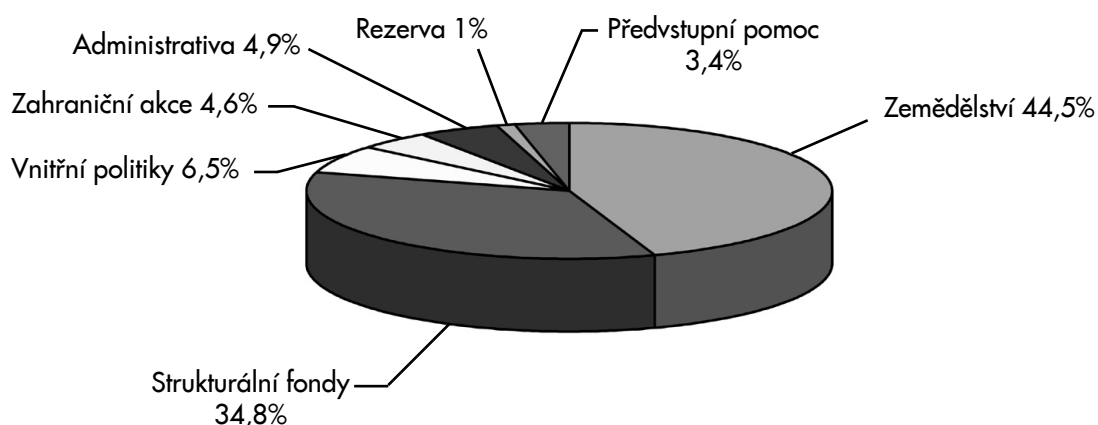
Tabulka: Strukturální pomoc pro léta 2000 – 2006 (v miliardách eur)

Strukturální fondy	195		100%
Prioritní cíle	182,45		93,50%
Cíl 1		135,90	69,70%
Cíl 2		22,50	11,50%
Cíl 3		24,05	12,30%
Iniciativy Společenství	10,44		5,35%
Interreg		4,87	
Equal		2,86	
Leader+		2,02	
Urban		0,70	
Rybolov	1,11		0,50%
Inovační činnost	1,00		0,65%
Kohezní fond	18		
Strukturální pomoc celkem	213		

- to je nepochybným důkazem toho, že strukturální politika patří mezi nejvýznamnější v EU. Na počátku programovacího období je každému

členskému státu určena výše dostupných prostředků celkové strukturální pomoci, která nesmí překročit hranici 4% jeho HDP.

Podíl výdajů na společném rozpočtu EU (rok 2000)

Zdroj: O Evropské unii, Praha 2000

Tabulka: Financování cílů a iniciativ podle strukturálních fondů

	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG
Cíl 1	x	x	x	x
Cíl 2	x	x	x	
Cíl 3		x		
Iniciativy	INTERREG URBAN	EQUAL	LEADER	

Tabulka: Finanční příjem pro nové členské státy - podle závěrů kodaňského summitu (v milionech eur)

Kapitola	2004	2005	2006
Zemědělství	1897	3747	4147
Strukturální operace	6095	6940	8812
Vnitřní politiky	1421	1376	1351
Správa	503	558	612
Celkem	9952	12657	14958

Zdroj: Presidency Conclusion, Copenhagen Summit, 2002

Tabulka: Příděly ze strukturálních fondů podle cílů a členských zemí EU
(v miliónech eur, v cenách roku 1999)

Členský stát	Cíl 1	Přechodná podpora v rámci cíle 1	Cíl 2	Přechodná podpora v rámci Cíle 2	Cíl 3	Celkem
Belgie	0	625	368	65	737	1795
Dánsko	0	0	156	27	365	548
Německo	19229	729	2984	526	4581	28049
Řecko	20961	0	0	0	0	20961
Španělsko	37744	352	2553	98	2140	42887
Francie	3254	551	5437	613	4540	14395
Irsko	1315	1773	0	0	0	3088
Itálie	21935	187	2145	377	3744	28388
Lucembursko	0	0	34	6	38	78
Nizozemí	0	123	676	119	1686	2604
Rakousko	261	0	578	102	528	1469
Portugalsko	16124	2905	0	0	0	19029
Finsko	913	0	459	30	403	1805
Švédsko	722	0	354	52	720	1848
Velká Británie	5085	1166	3989	706	4568	15514
EU 15	127543	8411	19733	2721	24050	182458

Zdroj: *Evropská unie regionům, DEK, 2002*

Pozn.: Pomoc se uvádí v cenách roku 1999 a každoročně indexuje (navyšuje) o dvě procenta.

1.6 Programování – systém programovacích dokumentů

Samotná realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti se provádí prostřednictvím tzv. programování, které je založeno na **rozdělování prostředků Společenství na základě víceletých rozvojových programů**. Ty se dále rozpadají na priority, subprogramy a opatření s vlastními rozpočty.

Tvorba základních programových dokumentů je první fází přípravy. Dokumenty jsou vzájemně provázané a dokument pro vyšší úroveň je rozvíjen dokumenty pro nižší úroveň, až na úroveň projektů.

Postup programování

Jako první krok iniciovala Komise vydání předpisu upravujícího oblast strukturální pomoci (nařízení Rady 1260/1999). V další fázi pak sestavila seznam regionů vhodných pro Cíl 1 a Cíl 2 a provedla indikativní rozdělení celkového rozpočtu mezi jednotlivé členské země, tedy autoritativně stanovila horní limity pomoci určené jednotlivým státům.

Dále členské státy a jejich příslušné orgány vypracovaly programovací dokumenty za účasti partnerských subjektů (viz princip partnerství), které následně zaslaly Komisi. O obsahu a finančních plánech těchto programových dokumentů vyjednává členský stát s Komisí,

kteřá tyto dokumenty následně schvaluje. Tyto dokumenty pak představují smlouvu mezi Komisí a členským státem.

O detailech programů (programových dodacích) rozhoduje členský stát nebo jeho řídicí orgán, a schvaluje je monitorovací výbor. Komisi o nich členský stát informuje.

Po schválení těchto dokumentů se může začít s realizací projektu.

Druhy programovacích dokumentů:

a) vícestupňový systém

- **Národní rozvojový plán** [1]
- **Rámec podpory Společenství** (*Community Support Framework, CSF*)
- **Operační programy** (*Operational Plan, OP*) [1]

b) zjednodušený systém

- **Jednotný programový dokument** (*Single Programming Document, SPD*) [1]

Plán rozvoje (Development Plan)

Plán rozvoje je dokument, připravený členským státem, založený na příslušných prioritách států a regionů, které musí být v souladu s legislativou Společenství. Je podkladem pro vyjednávání o pomoci s Evropskou komisí.

Pozn.: Pokud zahrnuje celý stát, hovoří se o Národním rozvojovém plánu (NDP).

Obsah:

- kvantifikovaný popis současné situace v daném území
- strategie pro dosažení cílů (priority a opatření)
- předběžné (ex ante) hodnocení
- návrh financování (rámcové indikativní finanční tabulky, tj. národní zdroje a finanční zdroje EU)
- předběžné ověření adicionality
- partnerství
- prováděcí ustanovení

Rámec podpory společenství

Rámec podpory společenství je dokument, který schválila Evropská komise po dohodě s příslušným státem (na základě předloženého rozvojového plánu). Zajišťuje koordinaci veškeré pomoci EU. Je rozčleněný podle priorit a realizuje se prostřednictvím jednoho nebo více operačních programů.

Obsah:

- stanovení strategií a priorit (kvantifikace cílů a hodnocení očekávaného vlivu)
- povaha a doba trvání operačních programů
- finanční plán, přiděl jednotlivých fondů pro každou prioritu a rok
- opatření pro realizaci (řídící orgány mechanismy, monitorovací a hodnotící systémy)
- předběžné ověření adicionality (odsouhlasené členským státem a Komisí)

- informace o transparentnosti finančních toků (zejména mezi státem a přijímajícím regionem)

Operační programy (OP)

Operační program je dokument schválený Evropskou komisí, který je určený pro realizaci Rámce podpory Společenství. Obsahuje souvislý soubor priorit, zahrnujících víceletá opatření. Může být financován z jednoho nebo více fondů, z jednoho nebo více různých stávajících finančních nástrojů a EIB.

Pozn.: Integrovaný operační program – operační program financovaný z více než jednoho fondu.

Obsah:

- priority (shoda s Rámcem podpory, kvantifikace cílů a hodnocení očekávaného vlivu)
- popis opatření pro provádění priorit
- víceletý finanční plán – předpokládaný přiděl finančních prostředků pro každou prioritu
- opatření pro realizaci (řídící orgány a mechanismy, monitorovací a hodnotící systémy, kontrola)

Operační program je doplněn tzv. **programovým dodatkem**, který slouží k implementaci programových dokumentů a který obsahuje detailní prvky na úrovni opatření. Vypracovává ho členský stát nebo řídící orgán, a posílá se pro informaci Evropské komisi.

Jednotný programový dokument

Dokument schválený Evropskou komisí je obsahovým kompilátem Rámce podpory společenství a operačního programu. Pomoc v rámci Cílů 2 a 3 se zpravidla poskytuje na základě tohoto zjednodušeného dokumentu.

Obsah:

- stanovení strategií a priorit
- souhrnný popis plánovaných opatření k realizaci priorit
- orientační finanční plán
- opatření pro realizaci (řídící orgány a mechanismy, monitorovací a hodnotící systémy, kontrola)
- předběžné ověření adicionality (odsouhlasené členským státem a Komisí)
- informace o transparentnosti finančních toků (zejména mezi státem a přijímajícím regionem)

Tento dokument obsahuje i programový dodatek.

Situace v České republice

V současné době byla vypracována už třetí verze Národního rozvojového plánu. Ten je poté, co ho schválila vláda (16. prosince 2002) podkladem pro vyjednávání s Evropskou komisí o Rámci podpory Společenství na jaře 2003.

Místo původních návrhů regionálních operačních programů byl na doporu-

čení Evropské komise vytvořen jediný dokument – Společný regionální operační program.

V současné době je zpracováno šest sektorových Operačních programů:

- Průmysl
- Rozvoj lidských zdrojů
- Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
- Cestovní ruch a lázeňství
- Životní prostředí
- Doprava

Je ale možné, že poslední tři uvedené programy budou zrušeny, protože se jejich priority překrývají s prioritami jiných dokumentů.

Pro Prahu, která spadá pod Cíl 2 a 3, je zpracován Jednotný programový dokument pro každý cíl.

Všechny dokumenty naleznete na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj [1].

1.7 Institucionální rámec

V rámci decentralizovaného systému řízení programů spočívá celková odpovědnost za implementaci a monitorování na členském státu. Ten ale může touto činností pověřit nově zřízené nebo stávající orgány.

Řídící orgán nese celkovou odpovědnost za účinnost, správnost řízení a provádění pomoci, poskytované ze strukturálních fondů, a je odpovědný za koordinaci pomoci ze strukturálních fondů na úrovni Rámce podpory Společenství (CSF).

Řídící orgán odpovídá za:

- vytvoření systému poskytujícího finanční a statistické informace
- sestavení roční zprávy o realizaci
- zajištění souladu s politikami a pravidly Společenství
- zajištění informovanosti a publicity
- organizování střednědobého hodnocení
- změny programových dodatků
- každoroční setkání s Komisí (přezkum dosažených výsledků) a implementaci doporučení Komise

Monitorovací výbor

Pro každý Rámec podpory Společenství a pro každý Operační program se ustavuje Monitorovací výbor, který nese odpovědnost za program.

Monitorovací výbor:

- schvaluje programové dodatky
- schvaluje kritéria pro výběr projektů
- kontroluje poskytování pomoci a výsledky realizace
- schvaluje závěrečné zprávy
- schvaluje návrh na změnu programu
- přijímá pravidelné zprávy

Platební orgán

Platebním orgánem je jeden nebo více orgánů, určených členským státem, které jsou zodpovědné za provádění prů-

běžných plateb konečným příjemcům pomoci a za přijímání plateb z EU.

Implementační agentura

Implementační agentury jsou orgány zřizované při ústředních orgánech státní správy, které jsou zodpovědné za přípravu a realizaci programů a projektů.

Situace v České republice

V České republice je řídicím orgánem pro Rámec podpory Společenství (CSF) Ministerstvo pro místní rozvoj. Nese celkovou odpovědnost za účinnost, správnost řízení a provádění pomoci poskytované ze strukturálních fondů České republiky a je odpovědné za věcnou koordinaci pomoci v rámci strukturální politiky EU a za komunikaci s Evropskou komisí. Některé činnosti může řídicí orgán delegovat na tzv. zprostředkující subjekt (především činnosti týkající se konečných příjemců).

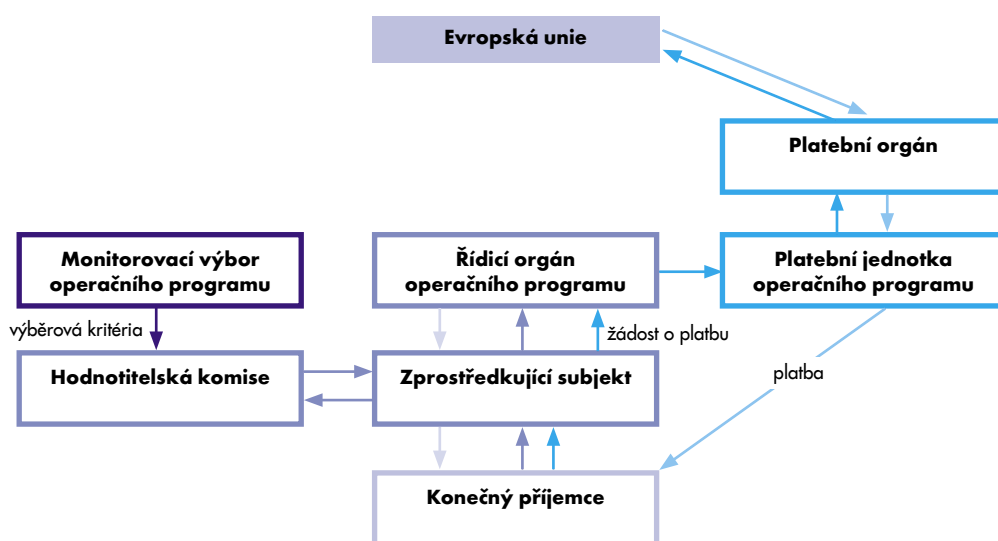
Poradním orgánem pro efektivní řízení a koordinaci bude Řídící výbor Rámce podpory Společenství, složený ze zástupců Řídícího orgánu Rámce podpory Společenství, řídicích orgánů jednotlivých operačních programů a Platebního orgánu.

V České republice vznikne Monitorovací výbor Rámce podpory Společenství, a to transformací Řídícího a koordinačního výboru, který plnil koordinační úlohu v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti v předvstupním období. Pro každý Operační program bude

ustaven samostatný monitorovací výbor. Řídicími orgány jednotlivých Operačních programů budou příslušná ministerstva, která si zřídí implementační agentury.

Platebním orgánem bude Ministerstvo financí. Některé aktivity a funkce deleguje na tzv. platební jednotky, zřizované při ministerstvech.

Schéma implementace operačních programů

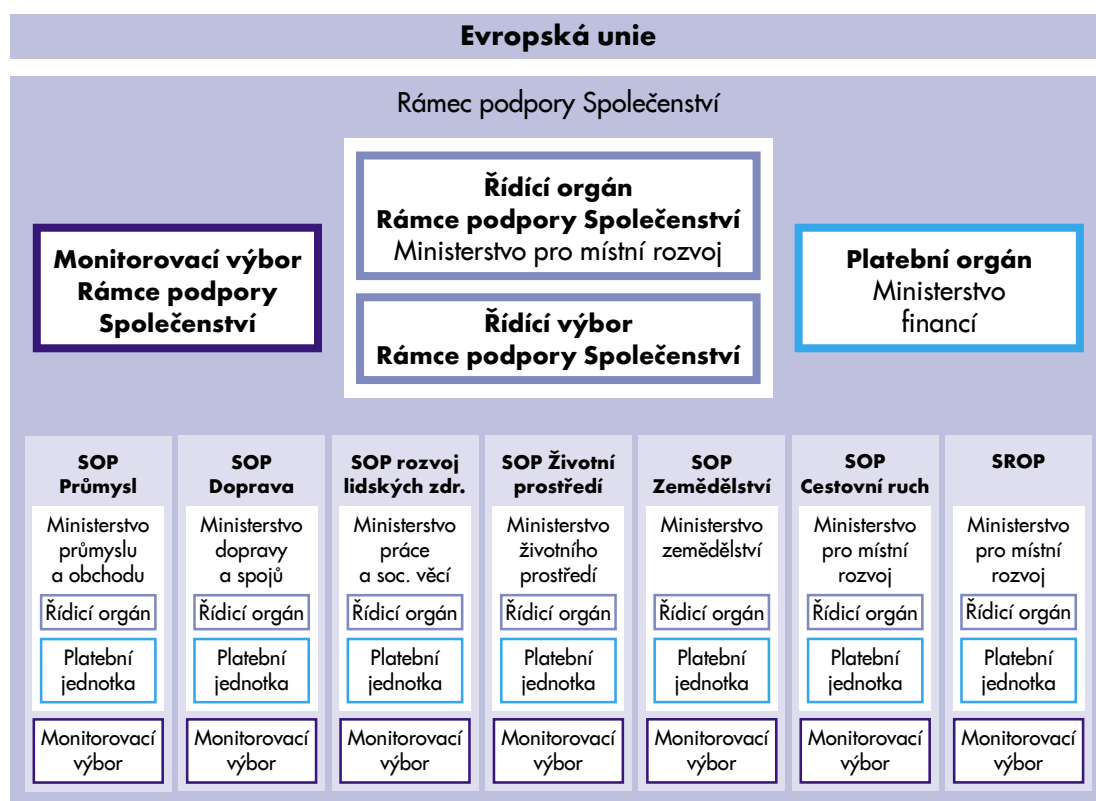

Zdroj: Národní rozvojový plán, 2002

1.8 Legislativa týkající se strukturálních fondů

- nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech
- nařízení Komise (ES) č. 1685, kterým se stanoví detailní pravidla pro provádění nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 v jeho části týkající se vhodnosti zařazení konkrétních výdajů mezi operace spolufinancování
- nařízení Rady (ES) č. 1783/1999 o Evropském regionálním rozvojovém fondu
- nařízení (ES) Evropského parlamentu a Rady č. 1784/1999 o Evropském sociálním fondu
- nařízení Rady (ES) č. 1263/1999 o Finančním nástroji na podporu rybolovu
- nařízení Rady (ES) č. 1257/1999 o podpoře venkovského rozvoje z Evropského zemědělského garančního a podpůrného fondu
- nařízení Rady (ES) č. 1164/1994 o zřízení Fondu soudržnosti, ve znění pozdějších předpisů

Schéma řízení Rámce podpory Společenství

Zdroj: Národní rozvojový plán, 2002